

DOI 10.31558/2519-2949.2026.2.3

УДК 324:321.7:316.64(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2151-0498>**Федчик Ю. Ю., Волинський національний університет імені Лесі Українки**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8376-8979>**Ярош Я. Б., Волинський національний університет імені Лесі Українки**

ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ДОВІРА ВИБОРЦІВ ДО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються особливості електоральних орієнтацій громадян України та рівень довіри виборців до політичних партій у контексті сучасних політичних трансформацій. На основі аналізу соціологічних досліджень окреслено тенденції зміни політичних уподобань, виявлено низький рівень інституційної довіри до партій та політичних еліт, а також визначено чинники, що впливають на формування електоральних симпатій. Особлива увага приділяється регіональним відмінностям, ролі нових політичних проєктів та запиту суспільства на оновлення політичної системи. Результати дослідження свідчать, що українське суспільство характеризується високим рівнем політичного плюралізму та фрагментації електорального поля, водночас зберігається хронічний дефіцит довіри до партійних інститутів. Це створює суперечність між потребою у стабільних демократичних інститутах та реальним станом політичної культури. У статті обґрунтовується, що подолання кризи довіри та формування ефективної партійної системи є необхідною умовою сталого розвитку демократії в Україні. Акцентується увага на тому, що результати місцевих виборів в Україні засвідчили строкатість електоральних уподобань громадян, що формує багатопартійний характер місцевої політики. Межа між локальними та загальнонаціональними партіями виявилася доволі умовною: регіональні політичні проєкти здобували підтримку поза межами своїх регіонів, тоді як загальнонаціональні сили зміцнювали позиції завдяки авторитету місцевих лідерів. Водночас парламентські партії не змогли забезпечити монополію на місцевому рівні, що свідчить про посилення політичного плюралізму. У ході дослідження було проведено комплексний аналіз електоральних орієнтацій та довіри виборців до політичних партій в українському суспільстві. Політичні партії, які демонструють активну роботу місцевих осередків, прозорість у прийнятті рішень та активну комунікацію з громадянами, отримують як правило вищий рівень довіри, що трансформується у більший відсоток голосів на виборах.

Ключові слова: електоральні орієнтації, політичні партії, довіра виборців, політичний плюралізм, демократичні інститути.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що вивчення політичних партій в Україні має давню історію, проблематика електоральних уподобань виборців до політичних інститутів досліджено недостатньо. Вивчення політичних партій не можливе без комплексної та об'єктивної оцінки довіри до цих інституцій. Електоральні орієнтації та рівень довіри виборців до політичних партій в Україні становлять одну з ключових проблем сучасної політичної науки. Українське суспільство тривалий час демонструє низький рівень довіри до партійних інститутів та лідерів політичних партій попри багатопартійність і формальну демократичність політичного режиму. Це виявляється у значній частині громадян, які не готові брати участь у партійному житті, а також у переконанні, що політичні партії у значній мірі обслуговують інтереси фінансово-промислових груп та своїх лідерів, а не виборців які їх обирали.

В свою чергу електоральні прихильності громадян є мінливими та розмитими у різних регіонах держави, що зумовлює фрагментацію політичного представництва і підвищує рівень політичної конкуренції. За період незалежності України спостерігаємо певний парадокс: з одного боку, громадяни прагнуть демократизації управлінських процесів і появи нових політичних облич, а з іншого – не мають належного рівня довіри до існуючих політичних партій, що ускладнює процес

інституціоналізації партійної системи. В свою чергу, проблематика полягає у суперечності між запитом суспільства у стабільних та результативних політичних партіях і реальним станом довіри до партій, що визначає особливості електоральних орієнтацій та перспективи розвитку демократичного політичного режиму в Україні.

Формулювання мети статті. Здійснити комплексний аналіз електоральних орієнтацій та довіри виборців до політичних партій в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У політичній науці українські дослідники приділяють значну увагу рівню довіри до політичних партій. Проблематика електоральних орієнтацій та довіри до політичних партій в Україні є предметом системних досліджень провідних соціологічних центрів – Центру Разумкова та Фонду «Демократичні ініціативи». Такі науковці, як Є. Головаха, І. Бекешкіна, С. Дембіцький, О. Жуленьова, Т. Любива, Ю. Якименко, зробили вагомий внесок у розуміння кризи довіри та особливостей електоральної поведінки українців [1;2;7]. Водночас питання дослідження електоральних орієнтацій виборцями політичних партій потребує окремих спеціалізованих досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. В Україні електоральні орієнтації виборців залишаються нестабільними, а рівень довіри до політичних партій є вкрай низьким. Переважна більшість громадян висловлюють недовіру до політичних партій, однак окремі політичні проекти зберігають відносно стабільні рейтинги підтримки. Причинами недовіри до політичних партій є часті корупційні скандали та відсутність прозорості у їх фінансуванні. Українці часто орієнтуються на особисту харизму та рейтинги, репутацію політичних лідерів, а не на програмні документи партій, а це призводить до розриву між передвиборчими обіцянками та реальними діями і демонструє слабку відповідальність політичних партій перед виборцями. Електоральні орієнтації українських громадян є нестійкими, а довіра до політичних партій є критично низькою. Це створює умови для постійної трансформації політичного поля, появи нових політичних проектів та зростання ролі лідерів політичних сил. Для збільшення рівня довіри необхідні прозорість, відповідальність та реальне виконання політичними партіями програмних обіцянок, які вони декларували під час виборчої кампанії.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Одним із важливих індикаторів ефективності діяльності та стану партійної системи виступає рівень суспільної довіри до політичних партій. В українському контексті цей показник традиційно залишається низьким, що підтверджується результатами соціологічних досліджень.

Війна за Незалежність України, через агресію Росії у 2014 році, суттєво трансформувала політичне поле України. Повномасштабне вторгнення від 24 лютого 2022 року стало ще більш значним фактором, який позначився на суспільній підтримці та довіри до усіх інститутів влади та політичних партій зокрема. Дослідження засвідчують, що політичні партії знаходяться серед тих державних та громадських інституцій, яким громадяни довіряють найменше.

У 2022 році спостерігалось значне зростання довіри до силових структур та окремих органів влади, проте цей ефект майже не поширився на політичні партії. Уже на другому році війни рівень довіри до них знизився і навіть виявився нижчим, ніж у 2021 році.

Перспективним для підвищення рівня довіри можуть бути пов'язані з появою у політичних партіях лідерів з військового середовища, перед наступними парламентськими чи місцевими виборами. Переважна більшість громадян не підтримують проведення виборів (президентських, парламентських, місцевих) у період війни. В свою чергу, понад третина респондентів продовжують висловлювати підтримку діючим політичним партіям, вважаючи їх дієвими для задоволення суспільних потреб. Для парламентських політичних партій одним із можливих шляхів зміцнення довіри є розвиток політичної освіти, організація просвітницьких заходів та налагодження каналів ефективної комунікації з виборцями. Це сприятиме подоланню негативних протиріч і формуванню легітимності партійної системи.

В свою чергу, дефіцит довіри виступив передумовою електоральних змін у 2019 році. Однією з ключових чинників масштабних політичних трансформацій, що відбулися в Україні у 2019 році, був тривалий і системний дефіцит довіри громадян до політичних партій та лідерів. За результатами соціологічного опитування, проведеного Центром Разумкова у червні 2018 року, понад 80% респондентів висловлювали недовіру Президенту України, Верховній Раді України, Уряду та державному апарату в цілому [4].

Не вищим був рівень довіри і до політичних партій: лише близько 10% громадян заявляли про

довіру, тоді як 80% висловлювали недовіру. Подібні тенденції простежувалися і щодо лідерів парламентських політичних партій, які згодом стали кандидатами у президенти (Ю. Бойко, О. Ляшко, П. Порошенко, А. Садовий, Ю. Тимошенко). Усі вони мали виразно негативний баланс довіри українських громадян.

Водночас дещо кращі показники спостерігалися у потенційних кандидатів без значного політичного бекграунду, таких як С. Вакарчук та В. Зеленський, а також у опозиційного політика А. Гриценка, який із 2012 року не потрапляв у парламент. Це свідчило про запит суспільства на нові обличчя та політичні партії, що й стало важливим чинником електоральних змін у 2019 році.

Значний рівень недовіри до традиційних парламентських політичних партій і лідерів створила сприятливі умови для появи нових політичних акторів, які позиціонували себе як альтернатива існуючій політичній еліті. Мабуть цей фактор став одним із ключових пояснень радикальної зміни політичного ландшафту України у 2019 році.

За результатами соціологічного опитування Центру Разумкова, яке було проведене у серпні 2018 року, менше половини громадян (43%) вважали, що в державі існують політичні лідери, здатні ефективно керувати країною. Однак понад третина респондентів, а саме 35% була переконана у відсутності таких політичних лідерів. Така ж ситуація простежувалася і щодо політичних партій та рухів: 40% громадян вважали, що існують суб'єкти, яким можна довірити владу, тоді як 36% заперечували це [4].

Значна частина суспільства перебувала у стані не лише розчарування діяльністю чинної влади, але й відсутності бачення альтернативи серед існуючих політичних партій. Це створювало передумови та формування запиту на оновлення політичної еліти. Така політична реальність засвідчила кризу політичного представництва традиційних парламентських партій та сформувала суспільний запит на нових лідерів, які зможуть запропонувати кращу модель політичного управління.

Рівень довіри до політичних лідерів є ключовим індикатором легітимності політичної влади та стабільності партійної системи. Вона визначає рівень підтримки політичних інститутів, формуючи електоральні симпатії суспільства. В контексті дослідження цікавим є соціологічне опитування проведене Центром Разумкова у листопаді 2021 року, яке вимірювало рівень довіри до політичних лідерів.

Дані соціологічних опитувань свідчать про переважання рівня недовіри українських громадян до більшості політиків та посадовців. Компаративний аналіз дозволяє порівняти електоральні симпатії до різних представників політичної еліти. Зокрема відносно вищий рівень довіри зафіксовано до Д. Разумкова (35% довіряють, 51% не довіряють), В. Зеленського (28% і 66%), І. Смешка (27% і 51,5%), В. Кличка (26% і 66%), С. Притули (24% і 60%) та В. Гройсмана (23% і 67%) [3].

Водночас найбільш високий рівень недовіри спостерігається до таких політиків як В. Медведчука (82% не довіряють, 11% довіряють), Ю. Тимошенко (77% і 17%), А. Авакова (76% і 12,5%), П. Порошенка (76% і 19%), І. Киви (74% і 5%), Д. Шмигала (73% і 11,5%), Ю. Бойка (72,5% і 19%) та А. Єрмака (70% і 8,5%) [3].

Дані соціологічних опитувань постійно показують системну кризу довіри до політичних партій та їхніх лідерів. Навіть ті політичні діячі, що мають кращі показники довіри, все ж мають низькі показники. Це говорить про значне розчарування суспільства, низький рівень легітимності політичної еліти та запит у формуванні нових моделей політичної комунікації, що здатні відновити довіру громадян до політичних лідерів та політичних партій.

Електоральні орієнтації українських громадян відображають рівень підтримки політичних партій і лідерів, визначаючи перспективи розвитку інституцій політичної системи. За даними соціологічних опитувань, які проводилися до 2022 року, у питанні щодо проведення найближчих виборів до Верховної Ради України найбільшу підтримку отримала б партія «Слуга народу» (15% серед усіх опитаних, 23% серед тих, хто визначився з вибором). Друге місце посідала «Європейська солідарність» (12% і 19%), далі – «Опозиційна платформа – За життя» (9% і 13%), ВО «Батьківщина» (7% і 9%), «Партія Дмитра Разумкова» (5% і 7%). Інші політичні сили мають нижчі показники, що не перевищують від 4% до 6%. У порівнянні з жовтнем 2021 року збільшилася підтримка «Європейської солідарності» (з 10% до 12%) та ВО «Свобода» (з 1% до 2%) [3]. Для решти політичних партій суттєвих змін не зафіксовано.

У разі проведення президентських виборів найбільшу підтримку у першому турі отримав би В. Зеленський (17% серед усіх опитаних, 25% серед тих, хто визначився). Далі ідуть П. Порошенко (11% і 17,5%), Ю. Бойко (8% і 11%), Ю. Тимошенко (7% і 9%), Д. Разумков (5,5% і 7,5%). Порівняно з

жовтнем 2021 року збільшилася підтримка П. Порошенка (з 9% до 11%) та В. Гройсмана (з 2% до 3,5%) [3].

У другому турі електоральні орієнтації можуть демонструвати різні сценарії розвитку подій. У парі В. Зеленський – П. Порошенко чинний президент отримав би 26% голосів усіх опитаних (54% серед тих, хто визначився), тоді як П. Порошенко – 22% (46%). У випадку конкуренції В. Зеленського з Ю. Бойком перевага також залишалася б за В. Зеленським (29% проти 17%). Проте у сценарії з Д. Разумковим результати виглядають рівними (23% проти 25%), це свідчить про потенціал Д. Разумкова, який пов'язаний із запитом на нових політиків [3].

Акцентуємо увагу на тому, що наведені вище дані соціологічних досліджень були проведені до початку Війни за Незалежність України, і проросійські політичні партії та її лідери (Ю.Бойко) мали певний авторитет. Симпатії та електоральні орієнтації громадян України засвідчують про кілька ключових тенденцій:

- збереження лідерства В. Зеленського, хоча його підтримка демонструвала ознаки поступового зниження;

- зростання електоральної підтримки П. Порошенка та Д. Разумкова, що може свідчити про пошук виборцями альтернативи чинному президенту;

- стабільність позицій більшості політичних партій, за винятком «Європейської солідарності» та ВО «Свобода», які показали позитивну динаміку.

Звертаємо увагу на високий рівень політичної конкуренції до Війни за Незалежність України, що ускладнює прогнозування результатів майбутніх парламентських та місцевих виборів та створює умови для конкурентної боротьби за довіру виборців. Отже, електоральні орієнтації громадян ґрунтуються на кризі довіри до традиційних політичних партій, через поступове формування нових політичних груп, що може сформувати новий ландшафт політичного поля в парламенті під час найближчих виборів.

Війна за Незалежність України стала каталізатором глибоких змін у політичному процесі України. Вона вплинула на мовні практики, ціннісні орієнтації, рівень патріотизму та ставлення громадян до політичної влади й різних соціальних верств та груп. Цікавими є результати соціологічного опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова у листопаді 2025 року в рамках проекту «Україна: суспільно-політичні виклики переходу від війни до миру та повоєнного відновлення», що здійснювалося за підтримки Представництва Фонду К. Аденауера в Україні.

За результатами опитування, більшість респондентів відзначають зростання використання української мови та популярності україномовного культурного продукту (71%), усвідомлення постійної загрози з боку Росії (64%), негативне ставлення до олігархів (62%) та нетерпимість до соціальної несправедливості (57%). Також зафіксовано підвищення рівня національної самосвідомості (57%), патріотизму (56%) та підтримки процесів дерусифікації (57%). Однак простежується зростання дистанції між політичною владою і суспільством (54%) та прагнення до зміни політичної еліти (55%) [6]. Серед позитивних тенденцій опитані респонденти частіше відзначають зростання підтримки традиційних сімейних цінностей (45%), єдності жителів різних регіонів (48%), віри у перемогу (43%), соціальної активності (38%) та демократичних цінностей (32%). Проте рівень соціального оптимізму громадян має тенденцію до зниження (38% проти 24%).

Щодо наслідків тривалого воєнного стану, найбільш негативно оцінюються обмеження прав громадян (28%), незмінюваність влади та відсутність виборів (28%), а також централізація влади та обмеження поширення інформації (20–21%) [6]. Такі оціночні судження є критичними серед громадян, які не довіряють правлячій еліті. Спостерігаємо різне ставлення до соціальних груп серед респондентів. Зокрема простежується високий рівень позитивної підтримки щодо військовослужбовців Збройних сил України (94%), ветеранів війни (92,5%), людей з особливими потребами (79%) та внутрішньо переміщених осіб (69%). Існує критичне ставлення щодо осіб, звинувачених у корупції (81%), ухилянні від військової служби (35%), а також представників Української православної церкви Московського патріархату (58%) [6].

У питанні щодо готовності до участі у перших повоєнних виборах, від 66% до 70% громадян заявили про намір голосувати, що дещо менше, ніж у червні 2024 року (72% до 76%) [6]. Більшу готовність брати участь у виборах демонструють респонденти старшого віку та прихильники вступу України до Європейського Союзу.

Можна виокремити ряд тенденцій щодо електоральних орієнтацій громадян в Україні. По-перше,

це мовно-культурна трансформація: війна сприяла утвердженню української мови та культури як ключових маркерів національної ідентичності української держави. По-друге, це зростання патріотизму та національної свідомості громадян, які демонструють високий рівень згуртованості та готовності підтримувати демократичні та традиційні цінності. По-третє, це криза довіри до представників влади та її інститутів: попри зростання патріотизму, суспільство розуміє дистанцію між владою та громадянами, і це формує запит на оновлення політичних лідерів та партій які вони представляють. По-четверте, це соціальна поляризація суспільства через позитивне ставлення до військових та соціально вразливих груп контрастує з негативним ставленням до корупціонерів, «ухилянтів» та представників Московського патріархату. По-п'яте, це електоральна готовність більшості громадян які планують брати участь у перших повоєнних виборах, що свідчить про збереження демократичних орієнтацій навіть в умовах війни. Українське суспільство в умовах війни демонструє одночасно процеси консолідації та критичної переоцінки ролі політичних і соціальних інститутів, що і буде визначати їхні електоральні уподобання.

Важливим дискусійним питанням є участь різних соціальних груп у перших повоєнних виборах, що є одним із основних чинників для забезпечення легітимності представницьких інститутів. Дискурс щодо суспільної єдності відображає складні моральні, правові та політичні дилеми, що виникли внаслідок війни. Опитування показують, що суспільна думка щодо права голосу окремих груп є неоднорідною, а саме:

- громадяни, які перебувають в Україні, але ухиляються від мобілізації: 50% респондентів вважають, що вони повинні мати право голосувати, 30% – проти;
- особи, які відмовляються від мобілізації з релігійних переконань: 49,5% підтримують їхнє право голосу, 30% – заперечують;
- громадяни, які виїхали з України на законних підставах і не повернулися: 48% підтримують їхнє право голосу, 40% – проти;
- особи, що проживали на окупованих територіях: 47% підтримують їхнє право голосу, 30% – проти;
- особи, які незаконно перетнули кордон і не повернулися: лише 25% підтримують їхнє право голосу, тоді як 62% виступають проти [6].

В Україні спостерігається різне ставлення до цих груп і має регіональні відмінності. Зокрема, громадяни Південних областей частіше підтримують право голосу для тих, хто проживав на окупованих територіях (62%), в той час як у Західних областях цей показник становить лише 36%. Щодо права бути обраними, переважна частина громадян від 71% до 76% виступають проти того, щоб у перших повоєнних виборах брали участь як кандидати ті, хто виїхав з країни і не повернувся. Хоча порівняно з червнем 2024 року ця позиція дещо пом'якшилася, раніше проти виступали від 81% до 82% [6].

Суспільна думка в Україні є розділеною, і це пов'язано з тим що велика частина громадян готова надати право голосу тим, хто залишився в державі, навіть якщо вони ухиляються від мобілізації, тоді як ставлення до тих, хто виїхав за кордон або незаконно перетнув кордон, є більш критичною.

Констатуємо регіональні відмінності щодо підтримки права голосу для окремих груп які змінюються залежно від конкретної області та відображають різні політичні контексти. Відзначаємо запит громадян на обмеження права бути обраними, зокрема значна частина громадян не підтримують участь у виборах як кандидатів тих, хто залишив країну під час війни, і це свідчить про високий рівень суспільної вимогливості до майбутніх депутатів які будуть обрані до парламенту.

В українському суспільстві існує демократична дилема, а саме результати опитувань демонструють поєднання прагнення до збереження демократичних засад в управлінні та вимог до справедливості й відповідальності громадян під час війни. Отож, з'ясування участі різних груп у перших повоєнних виборах стане одним із важливих викликів для українського демократичного політичного режиму, адже воно потребує балансу між принципами представленості та суспільної відповідальності.

Залученість громадян до роботи в політичних партіях є важливим показником рівня демократичної участі та довіри до інститутів представницької демократії в Україні. За результатами опитувань Центру Разумкова у 2020 році, лише 21% громадян висловили готовність вступити до політичної партії, тоді як 69% заявили про небажання брати участь у будь-якій партійній діяльності [4]. У порівнянні з попереднім роком, частина громадян, які не готові до членства у політичній партії зросла. Низький рівень участі в діяльності політичних партій зафіксовано серед виборців центральних

регіонів країни.

За результатами опитування видно, що до вступу в політичну партію у переважній більшості схильні мешканці міст, а також представники молодого покоління, чоловіки, особи з високим рівнем освіти та матеріально забезпечені. Українські громадяни демонструють обмежену довіру щодо виконання представницьких функцій політичними партіями. Значна частина опитаних громадян вважає, що політичні партії насамперед представляють інтереси фінансових структур (56%), партійних лідерів (38%) та державної влади (24%). Тривожним сигналом є те, що лише 17% опитаних вважають, що політичні партії захищають інтереси виборців [4]. В свою чергу простежується позитивна динаміка яка говорить про те, що з 2016 року зросла кількість виборців, які думають, що політичні партії представляють інтереси громадян, і зменшилася кількість тих, хто переконаний у їхній орієнтації виключно на інтереси фінансових груп.

Можна виділити ряд факторів, які впливають на участь громадян у діяльності політичних партій. Перший фактор, це низька готовність до вступу у політичну партію через кризу інституційної довіри до партій та відсутність мотивації громадян до формалізованої політичної участі. Другий фактор, це соціально-демографічний аспект (вік, освіта, рівень доходів, місце проживання), що суттєво впливає на участь в партійній діяльності. Третій домінуючий фактор, це асоціація політичних партій з фінансово-промисловими групами, однак у генезі розвитку партій зростає віра у їхню можливість представляти інтереси громадян. Четвертий фактор, який виходить із третього це динаміка змін що відбулася після 2016 року, і яка демонструє певні ознаки відновлення рівня довіри до політичних партій, що може стати основою для поступового зміцнення демократичних інститутів.

Місцеві вибори які відбулися у 2020 році в Україні значно вплинули на характер політичної конкуренції та оновили представницький склад депутатів у органах місцевого самоврядування. На відміну від попередніх виборів 2010 та 2015 років, коли значну частину депутатських мандатів здобували позапартійні самовисуванці (41,38% у 2010 р. та 66,95% у 2015 р.), вибори 2020 року продемонстрували значне зростання ролі політичних партій, які взяли на себе левову частку висунування кандидатів в депутати. З відсутністю гегемонії провладної політичної партії (якою до Революції Гідності була Партія регіонів) призвела до того, що ні один суб'єкт виборчого процесу не мав вагомого представництва в органах місцевого самоврядування.

У 2020 році ситуація кардинально змінилася, і переважна більшість депутатів (84,14%) в органи місцевого самоврядування різних рівнів були висунуті місцевими організаціями політичних партій. Під час виборчої кампанії не було монополії однієї політичної сили – кандидати від п'яти партій отримали від 9% до 15% від загальної кількості мандатів [4].

Серед обраних сільських, селищних та міських голів 52,6% були висунуті від політичних партій, загалом представляючи 46 різних політичних сил. Однак найбільшу кількість голосів отримали представники політичних партій «Слуга Народу» (30,7%), «За майбутнє» (12,4%), «Батьківщина» (7,2%), ОПЗЖ (7,1%) та «Європейська Солідарність» (5,6%) [4].

Варто відзначити під час проведення виборів 2020 року ряд тенденцій щодо зростання ролі політичних партій:

- суттєве зменшення частки самовисуванців та посилення інституційної ролі політичних партій у формуванні органів місцевого самоврядування;
- відсутність монопольної політичної партії під час виборчого процесу, і хоча партії стали основними суб'єктами під час виборів, жодна з них не отримала абсолютної переваги, що свідчить про високий рівень політичної конкуренції;
- констатуємо фрагментацію політичного поля, де виборці демонстрували різноманітність політичних уподобань та наявність значної кількості політичних партій, які висували кандидатів на посади голів громад;
- інституціоналізація місцевої політики через поступовий перехід від персоналізованої моделі самовисування кандидатів до більш структурованої партійної системи, де кандидати висувуються через місцеві осередки політичних партій.

Серед обраних сільських, селищних, міських голів 52,6% висувалися місцевими організаціями політичних партій, які представляли 46 політичних сил. Найбільш представленими є висунувці партій «Слуга Народу» (30,7%), «За майбутнє» (12,4%), «Батьківщина» (7,2%), ОПЗЖ (7,1%) та «Європейська Солідарність» (5,6%) [4].

Підсумовуючи результати місцевих виборів 2020 року відзначаємо строкатість електоральних уподобань виборців у різних областях та містах України. Межа між локальними партійними блоками

та загальнонаціональними політичними союзами виявилася доволі умовною. Це пояснюється тим, що окремі політичні партії, які репрезентують інтереси місцевих еліт, отримали значну підтримку в різних регіонах (зокрема «Наш Край», «Пропозиція»). В свою чергу загальнонаціональні партії з парламентськими амбіціями здобували значну підтримку у ключових містах завдяки сильним позиціям місцевих лідерів, зокрема мерів.

У ряді міських рад результати виборів спостерігаємо домінування окремих політичних партій, які здобули понад 50% голосів виборців. Зокрема, партія «Рідний дім» отримала більшість у Чернігівській міській раді, «Команда Симчишина» – у Хмельницькій, ВО «Свобода» – в Івано-Франківській, а «Українська стратегія Гройсмана» – у Вінницькій.

Водночас у м. Маріуполі сформувалася нетипова для української місцевої політики модель конкуренції, наближена до двопартійної. Тут основними суперниками стали партія чинного мера «Блок Вадима Бойченка» (41,7%) та «Опозиційна платформа – За життя» (34%) [4]. Такий розподіл голосів свідчить про концентрацію електоральних симпатій навколо двох ключових політичних партій, що відрізняє м. Маріуполь від більшості інших міст, де конкуренція має багатопартійний характер.

Відзначаємо, що електоральні симпатії громадян залишаються переважно стабільними та консервативними. Проте на рівні органів місцевого самоврядування відтворити домінування парламентських партій не вдалося. У багатьох обласних та міських радах парламентські сили сумарно отримали менше половини голосів виборців, і це свідчить про високий рівень політичної конкуренції та різноманітність регіональних політичних проєктів.

Результати виборів в органах місцевого самоврядування в Україні підтвердили варіативність електоральних орієнтацій громадян, що формує багатопартійний політичний ландшафт місцевої політики. Констатуємо наявність взаємозв'язку між локальними та загальнонаціональними політичними партіями у якому локальні політичні проєкти здобували підтримку поза межами своїх регіонів, тоді як загальнонаціональні проєкти зміцнювали позиції завдяки авторитету місцевих партійних осередків та її лідерів. В свою чергу парламентські партії не змогли забезпечити монополію на місцевому рівні, що свідчить про посилення політичної конкуренції та плюралізм вибору для громадян. Аналіз результатів виборів за роки незалежності в Україні підтверджують розмитість та нестабільність політичного ландшафту та демонструють, що вибори до органів місцевого самоврядування в країні є простором активної політичної конкуренції як загальнонаціональних, так і локальних політичних проєктів.

У перспективі така політична реальність сприятиме розвитку більш конкурентного середовища, де парламентські партії змушені будуть враховувати локальні умови і інтереси регіональних політичних суб'єктів. Це, здатне стимулювати інституціоналізацію партійної системи через формування нових політичних альянсів та посилення ролі органів місцевого самоврядування як простору для взаємодії загальнонаціональних і локальних політичних проєктів. Вважаємо, майбутнє партійної системи України визначатиметься балансом між загальнонаціональними тенденціями та локальними політичними динаміками, що може стати основою для реального демократичного політичного процесу.

Висновки до даного дослідження. У ході дослідження було проведено комплексний аналіз електоральних орієнтацій та довіри виборців до політичних партій в українському суспільстві. Сучасний рівень довіри громадян до політичних партій має безпосередній вплив на їхню електоральну підтримку. Політичні партії, які демонструють активну роботу місцевих осередків, прозорість у прийнятті рішень та активну комунікацію з громадянами, отримують як правило вищий рівень довіри, що трансформується у більший відсоток голосів на виборах.

В свою чергу низький рівень довіри, зумовлений невиконанням передвиборчих програм, через відсутність дієвих організаційних структур в регіоні чи корупційні скандали, призводить до зменшення електоральної підтримки та довіри виборців. Варто зазначити, що довіра виступає ключовим фактором виборчої поведінки громадян: вона не лише визначає готовність виборців голосувати та підтримувати певну політичну партію, але й формує довгострокову стабільну електоральну базу. Рівень довіри до політичних партій в Україні залишається критично низьким навіть в умовах Війни за Незалежність України, коли суспільство демонструє зростання рівня підтримки до багатьох державних та громадських інституцій. Перспективи подальшого розвитку партійної системи в Україні залежатиме від здатності політичних партій адаптуватися до нових політичних реалій, налагодити комунікацію з громадянами та забезпечити відкритість своєї

діяльності через дієву мережу місцевих осередків.

Бібліографічний список:

1. Бекешкіна І. Україна передвиборча: реалії громадської думки та їх можливий вплив на електоральний вибір. *Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 11 (21). С.9-20.
2. Головаха Є., Дембіцький С., Жуленьова О., Любива Т. Методики дослідження адаптації, інклюзії та зміни ідентичностей за умов масових міграцій: розроблення та апробація. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. № 2. С. 102-123. URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2020.02.024>
3. Довіра до політиків та електоральні орієнтації громадян України (листопад 2021р.). URL.: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/dovira-do-politykiv-ta-elektoralni-oriientsatsii-gromadian-ukrainy-lystopad-2021r>
4. Партійна система України після 2019 року: ключові особливості та перспективи подальшого розвитку. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_part_sistem.pdf
5. Політологічний енциклопедичний словник. X. : Право, 2015. 816 с.
6. Центр Разумкова. Оцінка змін, що відбулися в українському суспільстві за час повномасштабної війни (листопад 2025р.) URL.: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-zmin-shcho-vidbulysia-v-ukrainskomu-suspilstvi-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny-lystopad-2025r>
7. Якименко Ю. Війна і майбутні вибори в Україні: виклики та перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2024. №1-2. С.2-81.

References:

1. Bekeshkina, I. (2019). Ukraine before elections: Realities of public opinion and their possible impact on electoral choice. *Social Dimensions of Society: Collection of Scientific Papers*, 11(21), 9-20.
2. Holovakha, Ye., Dembitskyi, S., Zhulnova, O., & Liubyva, T. (2020). Methods of studying adaptation, inclusion, and identity changes under conditions of mass migration: *Development and testing. Sociology: Theory, Methods, Marketing*, (2), 102-123. URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2020.02.024>
3. Trust in politicians and electoral orientations of Ukrainian citizens (November 2021). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/dovira-do-politykiv-ta-elektoralni-oriientsatsii-gromadian-ukrainy-lystopad-2021r>
4. Party system of Ukraine after 2019: Key features and prospects for further development. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_part_sistem.pdf
5. Political Science Encyclopedic Dictionary. Kharkiv: Pravo, 2015. 816 p.
6. Razumkov Centre. (2025, November). Assessment of changes that occurred in Ukrainian society during the full-scale war. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-zmin-shcho-vidbulysia-v-ukrainskomu-suspilstvi-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny-lystopad-2025r>
7. Yakymenko, Yu. (2024). War and future elections in Ukraine: Challenges and prospects. *National Security and Defense*, 1-2, 2-81.

Fedchyk Yu., Yarosh Ya. Electoral orientations and voter trust in political parties in Ukraine

The article examines the specific features of electoral orientations among Ukrainian citizens and the level of voter trust in political parties within the context of contemporary political transformations. Based on the analysis of sociological surveys, the study outlines trends in the evolution of political preferences, reveals the low level of institutional trust in parties and political elites, and identifies the factors influencing the formation of electoral sympathies. Particular attention is paid to regional differences, the role of new political projects, and the societal demand for the renewal of the political system. The findings indicate that Ukrainian society is characterized by a high degree of political pluralism and fragmentation of the electoral field, while a chronic deficit of trust in party institutions persists. This creates a contradiction between the need for stable democratic institutions and the actual state of political culture. The article argues that overcoming the crisis of trust and establishing an effective party system are essential conditions for the sustainable development of democracy in Ukraine. The study also emphasizes that the results of local elections in Ukraine demonstrated the diversity of citizens electoral preferences, shaping the multiparty nature of local politics. The boundary between local and national parties proved to be rather conditional: regional political projects gained support beyond their home regions, while national forces strengthened their positions through the authority of local leaders. At the same time, parliamentary parties failed to secure a monopoly at the local level, which reflects the strengthening of political pluralism. The study conducted a comprehensive analysis of electoral orientations and voters' trust in political parties in Ukrainian society.

Keywords: *electoral orientations, political parties, voter trust, political pluralism, democratic institutions.*